

Uredništvo
in upravnništvo:

Kolodvorske
ulice šte. 15.

Z urednikom se
more govoriti
vsak dan od 11.
do 12. ure.

Rokopisi se ne
vračajo.

Inserati:

Šeststopenjska peti-
vrsta 4 kr., pri
večkratnem po-
navljanju daje se
popust.

Ljubljanski List

večerna priloga deželnemu uradnemu časniku.

Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov ob 5. uri zvečer.

Velja

za Ljubljano
v upravnistvu:

za celo leto 6 gld.,
za pol leta 3 gld.,
za četrt leta 1 gld.
50 kr., na mesec
50 kr., pošiljatev
na dom velja me-
sečno 9 kr. več.

Po pošti velja

za celo leto 10 gl.,
za pol leta 5 gld.,
za četrt leta 2 gld.
60 kr. in za jeden
mesec 85 kr.

Štev. 91.

V Ljubljani v četrtek, 19. junija 1884.

Tečaj I.

Pretepi na Kranjskem in deželna vlada.

(Konec.)

Trdno se nadejamo, da se kranjska duhovščina ne bode odtežala želji, izraženi v dopisu gosp. deželnega predsednika. Saj je nevarnost, katera preti slovenskemu narodu iz te grde razvade, očitna. Koliko kmetskih rodbin izgubiva svoje najboljše delavne sile, bodi-si, da je bil sin ali celo gospodar ubit pri tepežu, bodi-si, da mu kot storilcu pri končni obravnavi nalože nekoliko let težke ječe. Zlasti čvrste kmetske sinove, vajene svežega zraka, najraje zgrabi ona zavratna in neizprosna bolezen, katera se je udamačila po naših jetnišnicah: tuberkuloza. Pravih, v grehu utrjenih zločincev, posebno tatov, se jetika navadno ne prime, tem več pa pogine za to boleznijo novincev, in koliko jih prinese smrtni kal seboj, vrnivši se iz ječarne nazaj v svojo domačijo! O neizmerni moralni izgubi, o okuženji naših še nespridenih kmetskih fantov z vsemi iznajdbami in zvijačami kaznilničnih veteranov niti govorili ne bomo, baš tako se ne bomo ozirali na veliko materialno škodo, katero proučuje sodna preiskava ter zvržba razsodbe in kazni dotičnim nesrečnejšem.

Potem pa ne smemo pozabiti, da ona grda razvada niti vzrastla ni na domačih tleh. Slovanskemu značaju našega naroda je ostudna ta manija s prva bila tuja. Saj tiči že v bistvu slovanske individualnosti neka miruljubivost, neka mehka odjenljivost, navzlic vsej osobni hrabrosti, katero so vsa slovanska plemena brez izjeme dokazala na tisočerihih bojiščih. Da je tedaj surovo veselje nad tepežem z inostranstva k nam bilo zašlo, o tem se prepričamo lahko, ako si nekoliko bolj ogledamo razmere med kranjskimi Slovenci. Nikjer se ni značaj slovenski čisteje ohranil med nami, nego v vinorodni pokrajini med Kolpo in Gornjancem, med čvrstim belokranjskim ljudstvom, — in baš iz teh krajev ni nikoli slišati o onih tepežih in ubojih, o katerih se neprestano

poroča iz marsikaterega gorenjskega okraja. Tudi s tem se ne moremo izgovarjati, da bi krepki planinski zrak našim kmetskim junakom živce dražil in kri v nemal, ter jih navdajal z ono nemirno bojevitostjo — kajti krotki in pridni tolminski rojaki v sosedni Goriški te razvade ne poznajo in med romanskim prebivalstvom alpskega sveta je sploh nikjer ne nahajamo. Marveč dobili smo jo od nemških svojih sosedov, od bajuvarskega razvoda, in dočim se je v svoji prvotni domačiji, izimši pravega Bavarskega in nekaterih gorenje-avstrijskih pokrajin, precej umaknila napredujoči omiki, ukoreninila se je med nami ter žalibog vedno odurnejše orgije praznuje na zemlji slovenski! S tem pa neizmerno trpi naš ugled pred svetom, kajti za statistiko so merodajne le številke, in radi neprestanih tepežev imamo na Kranjskem najvišji odstotek zločincev v celem avstrijskem cesarstvu, namreč na 469 prebivalcev na Kranjskem spada že jeden hudodelnik. Po teh številkah sodi svet o našem narodu in niti zameriti mu ne smemo, ako je njegova sodba nemila, nezasluzena, krivična.

In kaj storiti, da se enkrat otresemo te sramote, da ozdravimo, kolikor je mogoče, skelečo rano na narodnem životu, zatiravši tepeže in uboje? Prvi korak storila je deželna vlada s dopisom do stolnega konzistorija — in sigurno ne bode ostal brez uspeha! Nikjer morda v celem cesarstvu nima duhovščina tako utemeljenega vpliva na narodno maso nego na Kranjskem. Vpliv njen je blagodejno sodeloval pri velikem delu narodne prosvete in narodnega probujenja, porabljala ga bode sigurno z ugodnim vspehom v to, da se odpravi razvada, katera je v nečast, v duševno in gmotno škodo našemu narodu. In drugi poklicani faktorji bodo morali sodelovati v istem smislu. Tú se odpira obširno in plodovito polje našemu učiteljstvu, uči naj, svari in če treba, kaznuje nežno mladino, da se zgodaj izogiblje obema zlema: pretepanju in žgani pijači. Organi državne uprave, občinski predstojniki in okrajni glavarji naj storé svojo dolžnost nasproti brezvestnim krčmarjem

in surovim ponočnjakom, vsak rodoljub naj jih podpira z besedo in z vzgledom v svojem krogu. In ker je dokazano, da je vsaj 90 odstotkov vseh zločinov proti telesni varnosti izvršenih od žganja pijanih ljudij, moral bode deželni zbor resno misliti na to, da se z deželnimi postavami zamaši izvir vseh teh grdobij: žganjarska kuga!

Gosp. Luckmanna poročilo o naših železničnih tarifih.

Ako je pred dvema mesecema tujec, kateremu so neznanе naše razmere, opazoval razvnetost, s katero so se takrat nekateri slovenski listi potezali za podržavljenje ces. Ferdinandove severne železnice ter za to, da se Dunajčanom na državne troške preskrbi premog in meso po nizki ceni, misliti si je moral: Blaženi Slovenci, sigurno nimate sami nikakoršnih pritožeb v tarifnih zadevah, sigurno vas obispajo železnice z različnimi olajšavami in dobrotami pōtem refakcij in družih sredstev, ki so na razpolaganje dotičnim prometnim vodstvom. Varal se je mož! Tudi v tem slučaju se domače časnikaštvo ni ravnalo po modrem izreku Ciceronovem: „*Primum est, nosse rempublicam*“, prvo ima biti, poznati domače razmere“. Kajti očitno so slovenske pokrajine, in med njimi zlasti naša Kranjska, v tarifnem oziru od nekda najbolj zanemarjene in oškodovane.

Da se južna železnica veliko premalo ozira na potrebe naše obrtnosti in našega prometa, je obče priznana resnica. S svojimi neprimerno visokimi tarifi uničila je nam cve-točo mlinarsko industrijo skoraj po polnem. Istina je, da imamo v izobilji vodnih sil, da je delavna moč na Kranjskem dober kup ter da kranjski delavec po svoji marljivosti in spretnosti lahko tekmuje s svojimi tovariši na Ogerskem, istina je tudi, da ima ta obrtna stroka neko naravno podporo v tem, da so kranjski mlinci mnogo bližji prvemu avstrijskemu eksportnemu pristanišču, luki tržaški,

Listek.

Jedínica.

„*Wer Wunder hofft,
Der stärke seinen Glauben.*“
Goethe, Faust.

Zimski večer je. Ostra, ledena burja se razjarjena ovija in tuli okolo voglov bornih hiš v Hrastju ter razpršava obilo naletujoči sneg ter ga luča na okna ubornih koč. Hud zimski večer je to, mraz, kakeršnega ne pomnijo še najstarejši vaščani. Gorjé potnikom, kateri morajo nocoj nadaljevati svojo pot.

Ni še pozno zvečer, vendar je že vse mirno po vasi, pogasnile so luči, kajti vaščani odmolili so svojo večerno molitev, da bi jih Bog obvaroval vsega zlé ter vlegli so se k počitku; groza jih je razjarjene narave, iz bližnjega gozda čujejo se tulečih volkov glasovi, gladnih volkov, in v to tulenje mešajo se zategnjeni, odurni čuka glasovi. Bog nas obvaruj zlá!

Vse je tiho in mirno, vse spi, le doli, konec vasi v Gregorijevi mali, leseni koči brli še luč ter pičlo razsvetljuje okajene stene. Iz kočé čujejo se zdihujoči glasovi, med njimi molitve. Pri Gregoriji leži šestletna jedina hči Jerica na smrtni postelji. Slabo ji je, smrtno slabo! Plavalas svojo kodrasto glavico zarila je v blazino, po obrazi teče ji obilen pōt, kakor mrtva leži. Strašne bolečine trpi. Časih dvigne se visoko po konci, prsti se ji krčijo, oči ji stopajo izpod čela, zopet pade znak nazaj, huda bolezen v grli jo hoče zadušiti. Le redko odpre oči, lepe svitile, črne oči, vpre jih proseeč v mater ter steza blede, male svoje ročice po nji: Pomagaj, draga mamica, svoji Jerici!

Pri zglavji bolnice sloni v solzah se topeča, zdihujoča mati ter skrbno pazi na vsak dih, na vsako gibanje hčerke svoje, trga se ji ljubeče materino srce. — Pri muščičasti mizi sedi na pol polomljenem stolu oča Gregor, podpirajoč trudno svojo glavo v žuljavo dlan. Življenja težave, uboštvo, pomanjkanje in druge skrbi upognile so mu krepko telo.

„Marjeta, jaz pa bodem stopil tjá v mesto

ter prosil zdravnika Juga, da nama reši Jerico. Doktor Jug je zveden mož in mnogim je že rešil življenje z umetnostjo svojo; prosil ga bom in vem, da mi prošnje ne bode odbil, dober gospod je, rad pomaga bogatinom in revežem. Ti pa moli ta čas in prosi Boga, da nama tudi pomaga. Oh, oh!“ govori Gregor.

„Kaj pa ti bodo pomagali mestni tisti mazači, neumni tisti doktorji s svojimi lekovi in mazili. Oj nič, ti povem, prav nič! Ali niso lani pri Strugarji poklicali doktorja, ko je ležala stara Strugarica na smrtni postelji. Nu, vprašam te, kaj pa je storil, kaj pomagal doktor? Zmajeval je z glavo, — pisal nekaj na papir — drugi dan pa smo Strugarico položili na mrtvaški oder. Doktorja pa so morali drago plačati in drago plačati tista zdravila in mazila, da so jih potem vrgli skozi okno na gnoj; ah, pa vsaj imajo denar, midva pa sva uboga. Nič, nič! Pomagal bode Bog, usmiljeni Bog mi bode rešil Jerico!“

Tako je govorila Marjeta, Gregorijeva žena, hotéč prepričati moža, da more pomagati le Bog, da doktorjeva pomoč nič ne velja,

toda vse naravne prednosti razveljavil je en sam žalostni faktum, da so ogerski mlinarji svojo moko navzlic izdatno večji daljavi mnogo ceneje dovažali v Trst nego je pri obstoječih tarifnih mogoče bilo kranjskim obrtnikom. 100 kil žita ali moke n. pr. direktno iz Kaniže v Trst stalo je še pred kratkim 92 kr., ako si pa žito iz Kaniže pripeljal v kranjski mlin ter svoj izdelek potem namenil v tržaško skladišče, znašala je tarifna cena 1 gld. 24 kr., tedaj je bilo razločka 32 kr. na škodo domači mlinarski obrti. Še bolj občutljiva je bila diferencija pri pošiljatvah iz Budimpešte ali iz Barcsa; v prvem slučaju pri direktni vožnji in tarifni ceni z 1 gld. 8 kr. znašala je razlika 66 kr. pri 100 kil, v drugem pri tarifni ceni za direktno vožnjo s 94 kr. vedno še 36 kr. Ni čuda tedaj, da je Ljubljana, nekdanj imenitno tržišče za žito, po polnem izgubilo svojo prejšnjo veljavo ter da od 1566 mlinov na Kranjskem, kateri so še leta 1875 okolo 550 000 metr. vaganov žita spremenili v moko, sedaj velika večina stoji zapuščena, brez vsakega dela. V najnovjšem času uverilo se je sicer vodstvo južne železnice, da je s svojo napačno tarifno politiko oškodovalo lastno progo ter le koristilo ogerskim črtam, preustrojilo je tedaj svoje tarife, toda obrat na bolje prišel je prekasno, in težko, da bode razvita mlinarska obrtnija na Kranjskem in ž njo zvezana žitna trgovina ljubljanska kedaj še okrevala od hudih udarcev, s katerimi so jo smrtno ranili nesrečni železnični tarifi. In jednake pritožbe čujemo tudi od naših trgovcev z lesom.

Prejšnja Rudolfova železnica postopala je z isto brezobzirnostjo nasproti kranjskim producentom. Res je sicer, da se je mnogo na bolje obrnilo, odkar je država prevzela v lastnino te proge, toda tudi dandanes še pod državnim oskrbništvom imamo na Kranjskem povoda dovolj, da izražamo svoje opravičene težnje. V tem oziru pridobil si je pravo zaslug za našo deželo g. dež. poslanec Karol Luckmann, kateri je v železničnem svetu kot zastopnik ljubljanske trgovinske zbornice in kranjske kmetijske družbe obširno utemeljeval naše želje in pritožbe. Poročilo njegovo, objavljeno tudi v posebni brošuri, je tako zanimivo, tako podprto s stvarnimi razlogi, da podajemo svojim čitateljem najvažnejše točke njegove v posnetku.

V zadnji seji kranjske trgovinske zbornice poročal je g. Luckmann o tem važnem predmetu sledeče:

Ker ima letinski vozni red, kateri je zadobil dné 20. maja t. l. veljavo, dva jadrna vlaka, št. 501 in 502, katera vozita iz Prage in z Dunaja čez Št. Mihael in Trbiž v Benetke in Rim in nazaj zelo hitro, za katera vlaka pa se v novem voznem redu ni skrbelo, da bi imela z drugim vlakom zvezo na Trbižu, in ker je poročevalec g. K. Luckmann dobil

kajti še škoda se ji je tudi zdelo krajcarjev. Starega Gregorija pa vender niso prepričale te besede. Tihno snel je kosmato svojo kapo s klina tam ob zapečku in odel si z raznimi pisanimi krpami obšiti star kožuh, katerega je podedoval še po očetu svojem.

„V božjem imenu, Marjeta, pa grem, po doktorja grem!“ rekoč Gregor svoji ženi. „Pa moli!“ še dostavi.

„Oh, oh, zdaj pa še ti proč in jedinica nama umira. Oh, to je hudo, moj Bog, moj Bog!“ tarna Marjeta.

Divje metala je burja zunaj sneg, zamela je uže vsa pota, nič sledu. V mesto, kjer je stanoval doktor Jug, bilo je iz Hrastja dve uri hoda. Dolga pot o tem vremenu, vender jo je nastopil Gregor iz ljubezni do otroka svojega.

Dospel je srečno v mesto, toda prestal je med potjo mnogo strahu, večkrat čul je blizu sebe tuleče gladne volkove.

Doktor Jug je uže spal, zbudil ga je zvonec.

„Gospod doktor, predobri gospod doktor, doma mi leži bolna, za smrt bolna jedina hči — prosim Vas, gospod doktor, da ji pomagate

od gorenskih občin več prošelj, naj bi se za nje potegnil pri prihodnji seji državno-železničnega sveta, čegar član je on; Te prošnje sodružujejo nujno molbo na c. kr. ravnateljstvo, naj bi v interesu potovalcev imela nočna jadrna vlaka direktno zvezo s progo Ljubljana-Trbiž. Tudi občine od Lesec više ob progi so prosile, da bi tržna vlaka št. 2019 in 2020 ne vozila samo do Lesec, marveč tudi dalje do Trbiža, kajti tako bi bilo prebivalcem vasij od Lesec više možno, voziti se z železnico k uradam v Radóvljico in nazaj, ter mogli bi se voziti v Ljubljano, ne da bi bilo treba tam prenočevati. Ugodilo bi se vsem željam, če bi se taka sprememba novega voznega reda doseči mogla, da bi tržna vlaka št. 2019 in 2020 v Trbiž in nazaj tako vozila, da bi imela zvezo z nočnima jadrnima vlakoma št. 501 in 502; in tako bi se mogla doseči direktna zveza z dnevnima brzovlakoma južne železnice št. 3 in 4 v Ljubljani. Ti različni odnošaji napotili so gospoda poročevalca, da je, vdobivši jednoglasno priznavanje trgovinske in obrtne zbornice ter kmetijske družbe, pri predsedstvu državno-železničnega sveta stavlil naslednji, spremembo novega voznega reda zadevajoč predlog, proseč, naj bi se ta predlog postavil na dnevni red prihodnje seje:

„Slavno c. kr. ravnateljstvo se prosi, naj bi novi vozni red kar najhitreje možno tako spremenilo, da bi vlaka št. 2019 in 2020 iz Ljubljane na Trbiž in s Trbiža v Ljubljano tako vozila, da bi imela z jadrnima vlakoma št. 501 in 502 v Trbižu in z brzovlakoma št. 3 in 4 južne železnice v Ljubljani neposredno zvezo.“

Utemeljeval je ta predlog s tem, da je navajal, da najvažnejša vlaka, nočna jadrna vlaka iz Prage in z Dunaja v Italijo in nazaj, št. 501 in 502, nimata na Trbižu s progo Trbiž-Ljubljana zveze. Potovalci, kateri se vozijo dalje ali dojdejo z brzovlakovi ter hočejo prestopiti na progo Trbiž-Ljubljana, morajo na Trbižu štiri, oziroma sedem ur čakati. Vsled tega imajo znatno škodo kopeli in letovišča na Gorenskem, in ulagale so se v tej zadevi prošnje. Ta sprememba novega voznega reda bi bila očividno tudi koristna za poštni promet za Kranjsko, Koroško, Štajersko in Hrvatsko med seboj ter v občevanji z Dunajem in s Prago, če se pomisli, da bi državno-železnični nočni brzovlakovi imeli zvezo z dnevnimi brzovlakovi južne železnice. Dalje bi nasvetovana sprememba zelo ugajala prometu s Hrvatsko. Razen tega pa tu ni govora, da bi se pomnožili vlaki, marveč da bi se izvršilo le večje delo, da bi vlaka št. 2019 in 2020, katera uže takó iz Ljubljane v Lesce in nazaj vozita, nekoliko postaj dalje od Lesec do Trbiža vozila, s prav malo spremeno, katera bi pa krajevnim razmeram ugajala ter bi bila v velik prospah mednarodnemu prometu ter v veliko korist potovalcem; ta po-

Vi, da ji rešite življenje. Oj, kaj bodem jaz starec brez nje in kako bi preživela Marjeta hčerino smrt. Hudo je, hudo!“ pripoveduje Gregor doktorju.

„Daleč je — slabo vreme — vender pojedem“, deje doktor. V kratkem času opravil se je doktor, vzal s seboj najpotrebnejših zdravil in instrumentov. Voz je uže čakal pred vrati, voznik Peter je napregel, odpeljali so se v temno, burno noč. To je bila dolgočasna, da, nevarna pot. Molčal je doktor, molčal Gregor, in tudi sicer zelo zgovorni Peter ni kazal nocoj veselja, da bi govoril, kajti obračati je moral vso pozornost na konja, da ni zavozil s pravega pota. Večkrat zadel je voz ob kamenje, nasuto ob cesti, in stresel se je tako krepko, da so potniki skoro odpali z njega.

„Jeli nevarno bolna Vaša hči? Kakova je bolezen?“ vpraša naposled po dolgem molku doktor.

„Če nevarno, menite? Zadušiti jo hoče, revico, zadušiti. Kako se trese revica in v bolečinah premetava po postelji in mrzel pôt oblija ji mlado lice. Težko, da bode kaj z njo, težko! In žena moja, dobra moja Mar-

daljšana vožnja bi se nedvojbeno izplačala, kajti promet postal bi živahnejši. — Ko je g. poročevalec vložil gorenski predlog, obrnil se je pismeno na člana državno-železničnega sveta, Nj. ekscelenco barona Schwegeln na Dunaji, ter ga prosil, naj bi podpiral ta predlog, oziroma ga sam vložil. Nj. ekscelenca bil je takoj zadovoljen ter je vložil predlog najprej pri odboru za vozni red in potem v seji državno-železničnega sveta z dné 19. maja t. l. ter ga tako dobro utemeljeval, da se je jednoglasno vzprejel. Zastopniki c. kr. ravnateljstva in predsednik obljubila sta željo izpolniti pod pogojem, da bi dozdanja tržna vlaka, katera do zdaj vozita na progi Radóvljica-Lesce-Ljubljana, potem odpadla in da bi zastopniki iz Kranjske pri tem posvetovanji se izjavili, da takozvana tržna vlaka odpadeta, če se podaljša in preloži njiju vožnja do Trbiža. Spremenjeno novega voznega reda v smislu predloga mora potrditi c. kr. glavno nadzorstvo železnic in bi se morda v dveh do treh tednih vpeljala, s čemer bi se vsem željam ugodilo.

Ker je član državno-železničnega sveta za Trst, Teuschl, predlagal, naj bi se kolikor možno cene zvezne tarife dosegle, je to dalo poročevalcu g. K. Luckmannu povod, da je gospode opozoril, da take znižane zvezne tarife časi morejo škodovati trgovini in obrtu. Tako so nizke vozne cene za blago za Trst od strani južne železnice skoro po polnem uničile našo trgovino z žitom in mlinarski obrt. Ker so se n. pr. v južno-severno-avstrijsko-ogerski zvezni promet sprejele zvezne postaje Trst, Reka, Gorica in Zagrad, a Ljubljana ne, so vozne cene za imenitne reči iz Česke v Trst in v Gorico veliko nižje, kakor za skoro 160 kilometrov bližje postajo Ljubljano; za žagan les iz Selzthala v Trst za daljino 517 kilometrov se plača skoro ravno toliko železniške vozarine, kakor za jednako prevažanje od kranjskih postaj v Trst pri polovični oddaljenosti; iz Beljaka v Trst (277 kilometrov) je vozarina za žagan les že višja, kakor iz Selzthala; lesovna tovarna v Tržiči mora za lesovino, naloženo na železniških vozeh, od Kranja v Trst skoro 25 gld. za voz več vozarine plačati, kakor pa 79 kilometrov bolj oddaljena postaja Thörl v Trst.

Ta krivica in poškodba trgovine in obrtnije, kateri nastajati vsled tarifnih anomalij, ste dali g. poročevalcu povod, da je stavljal naslednji, tarife zadevajoč predlog:

„Slavno c. kr. ravnateljstvo naj razmišlja, če bi se tarife južno-severno-avstr.-ogerske zveze in odbitkovne (refakcijske) tarife ne mogle tako spremeniti, da bi se odpravile vse nerednosti (anomalije), ter da bi na jedni prometni črti v isto mër vkupni prevozní troškovi za bliže ležečo postajo ne bili višji, kakor za bolj oddaljeno.“

(Dalje prihodnjič.)

jeta, me še pustila ni k Vam iti, pomoči prosit. Oh, gospod doktor, to je čudna, ta moja Marjeta!“

„Kako menite?“ vpraša doktor.

„Nič ne zaupa zdravilom in trdi, da hčer more le Bog rešiti. Oj, to je hudo!“ toži Gregor.

Doktor je izpoznal, da bode imel neprijeten posel z ljudmi z nevarnimi predsodki, z ljudmi, kateri v pretirani, napačni svoji požnostosti zametavajo vsako človeško pomoč. Boleze male Jerice se je shujšala. Vila se je nežna bolnica na trdem ležišču v nepopisljivih mukah, ko je dospel doktor. Marjeta pa je klečala poleg postelje ter glasno molila, čudno so se ji svetile oči in na obrazu so bili brati notranji srčni boji, čuti med upom in obupom.

„Marjeta, prišli smo, tudi gospod doktor, da nama ozdravi Jerico!“ pravi Gregor.

„Prišli so! Saj res, — hodi okolo, doma pa pusti bolno dete, pusti umirati jedino hčer. Saj imamo milostnega Boga v nebesih, kateri nas ne zapusti, nas zapustiti ne more, saj smo dobri ljudje, ubogi, bedni ljudje. Bog samo more in mora rešiti Jerico!“ govori s tresočim glasom Marjeta.

